

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Dato: 6. februar 2007
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2006-730-0439
Dok.: TTM40274

KOMMENTERET HØRINGSOVERSIGT

om

Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1485/2006 om forurettedes processuelle retsstilling i straffesager

1. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Strafferetsplejeudvalgets betænkning har været sendt til høring hos:

Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Københavns Byret, Præsidenten for Retten i Odense, Præsidenten for Retten i Århus, Præsidenten for Retten i Ålborg, Præsidenten for Retten i Roskilde, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Politidirektøren i København, Foreningen af Politimestre i Danmark, Foreningen for Offentlige Anklagere, Politiforbundet i Danmark, Advokatrådet, Institut for Menneskerettigheder, Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Dansk Retspolitisk Forening, Retssikkerhedsfonden, Landsforeningen Hjælp Voldsofre, Erstatningsnævnet, Foreningen Stop Volden, Landsorganisationen Forebyg Vold Hjælp Voldsramte, Landsorganisationen for kvindekrisecentre og HTS Handel, Transport og Service.

Justitsministeriets kommentarer til høringssvarene er anført i kursiv.

2. Generelt

Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Retten i København, Præsidenten for Retten i Odense, Præsidenten for Retten i Århus, Præsidenten for Retten i Ålborg, Præsidenten for Retten i Roskilde, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Politidirektøren i København, Retssikkerhedsfonden, Landsorganisationen Forebyg Vold Hjælp Voldsramte og HTS Handel, Transport og Service har ikke bemærkninger til betænkningen.

Advokatrådet kan tilslutte sig, at retsstillingen for ofre forbedres inden for rammerne af de grundlæggende principper i straffeprocessen. Advokatrådet kan også tilslutte sig de foreslåede lovændringer, men foreslår, at man på enkelte punkter går videre, se nedenfor under pkt. 4.2. og 4.3.

Dansk Retspolitisk Forening kan tilslutte sig de ændringer, der er foreslået i betænkningens lovudkast.

Landsforeningen Hjælp Voldsofre er enig med Strafferetsplejeudvalget i, at forurettedes processuelle retsstilling bør styrkes.

Landsorganisationen af Kvindekrisecentre anfører, at man i det væsentlige kan tilslutte sig udvalgets betragtninger og forslag.

Institut for Menneskerettigheder har af ressourcemæssige årsager ikke haft mulighed for at komme med bemærkninger.

3. Forurettedes status i straffesagen

Advokatrådet er enig med Strafferetsplejeudvalget i, at det er vigtigt at fastholde princippet om, at straffesager føres af anklagemyndigheden, og at den forurettede ikke skal være part i sagen.

Dansk Retspolitisk Forening anfører, at forurettede ikke bør have direkte indflydelse på den måde, som straffesagen føres på. Det anføres videre, at der ikke bør ske en opgradering af bistandsadvokaten, så denne kommer til at virke som en ekstra anklager.

Landsforeningen Hjælp Voldsofre finder det vigtigt, at forurettede får en mere central rolle i forbindelse med strafforfølgning af gerningsmanden. Foreningen foreslår, at forurettede tildeles partsstatus. Foreningen mener i den forbindelse ikke, at der opstår en skævhed i processen, selv om forurettede kan komme til at virke som en ekstra anklager.

Det skal efter foreningens opfattelse fortsat være anklagemyndigheden, der er den primære påtalemyndighed, og forurettede skal fortsat have pligt til at afgive forklaring under strafansvar. Udøvelsen af partsbeføjelserne skal ifølge foreningen udøves gennem bistandsadvokaten.

Foreningen foreslår, at forurettede får adgang til at klage over anklagemyndighedens udformning af tiltalen. Det foreslås også, at forurettede skal have en subsidiær påtaleret. Foreningen peger på, at forurettede allerede i dag har mulighed for at anlægge et civilt søgsmål for at få pådømt et erstatningskrav. Der er efter foreningens opfattelse herefter ikke afgørende hensyn, der taler imod at give forurettede adgang til at overtage strafforfølgningen. Der henvises endvidere til, at det af hensyn til muligheden for at få erstatning hos Erstatningsnævnet er afgørende for forurettede, at gerningsmanden dømmes for overtrædelse af straffeloven.

Forurettede skal ifølge foreningen også have mulighed for at nedlægge strafpåstand, føre bevis for og procedere skyldsspørgsmålet. Desuden bør forurettede have mulighed for at komme med en såkaldt victim impact statement. Endelig bør forurettede efter foreningens opfattelse kunne anke sagen. Det anføres, at disse beføjelser er naturlige i forbindelse med at tillægge forurettede partsstatus. Med hensyn til forurettedes adgang til at komme med en "victim impact statement" anføres det, at en sådan adgang er naturlig i lyset af straffelovens § 80, stk. 2, hvorefter der ved vurderingen af lovovertrædelsens grovhed skal tages hensyn til den krænkelse, som har været forbundet med lovovertrædelsen.

Spørgsmålet om tildeling af partsstatus for forurettede er behandlet af Strafferetsplejeudvalget i betænkningen, jf. kapitel 4, afsnit 4.2.1. Heraf fremgår det, at udvalget ikke kan anbefale at give forurettede partsstatus, idet en sådan ordning ville kunne rejse spørgsmål om de grundlæggende hensyn bag reglerne om behandling af straffesager, herunder bl.a. objektivitetsprincippet. Det anføres også, at tildeling af partsstatus ville kunne skabe uklarhed i forhold til anklagemyndighedens og forsvarerens rolle, idet forurettede eller dennes eventuelle bistandsadvokat kunne komme til at fremstå som en form for ekstra anklager, samt at dette af tiltalte ville kunne opfattes som en form for skævhed i processen. Udvalget anfører endvidere, at partsstatus ville kunne føre til en mere offensiv linie fra forsvarerens side over for den forurettede, ligesom det kunne føre til en tungere procesform.

Justitsministeriet er enig i Strafferetsplejeudvalgets synspunkter og finder derfor ikke, at forurettede bør tildeles partsstatus. Som anført af Strafferetsplejeudvalget bør forurettede heller ikke tildeles én eller flere af de centrale partsrettigheder, som tilkommer anklagemyndigheden og/eller tiltalte. Det drejer sig om retten til at rejse sag og retten til at føre bevis, afhøre og fremsætte sine synspunkter med hensyn til skyldsspørgsmålet samt retten til appel med hensyn til selve straffesagen.

Som det fremgår af betænkningens kapitel 4, afsnit 4.2.3., indgår spørgsmålet om følgerne af den strafbare handling allerede i dag i bevisførelsen, idet det kan have betydning for bl.a. strafudmålingen. Der kan således allerede i dag i forbindelse med afhøringen af den forurettede stilles spørgsmål om følgerne af den strafbare handling. Efter Strafferetsplejeudvalgets opfattelse fungerer denne ordning bedre end en mere formaliseret ordning med afgivelse af "victim impact statement".

Justitsministeriet er enig i Strafferetsplejeudvalgets synspunkter og finder således ikke, at der er grundlag for at indsætte en bestemmelse om såkaldt "victim impact statement" i retsplejeloven.

4. Bemærkninger til Strafferetsplejeudvalgets lovudkast

4.1. Vejledning

Erstatningsnævnet foreslår, at det i forbindelse med de foreslåede nye bestemmelser i retsplejelovens § 741 e og § 741 f om vejledningspligt m.v. overvejes administrativt at bestemme, at politiet bl.a. skal vejlede forurettede om bestemmelsen i offererstatningslovens § 10, stk. 1, hvorefter det er en betingelse for at opnå erstatning, at der under straffesagen nedlægges påstand om erstatning.

Det følger allerede af Rigsadvokatens Meddelelse nr. 1/2001, at der skal oplyses om reglen i offererstatningslovens § 10, stk. 1. På linje hermed fremgår det af bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 741 e, at der bl.a. vil skulle vejledes om forurettedes rettigheder efter offererstatningsloven, herunder reglen i offererstatningslovens § 10, stk. 1.

4.2. Aktindsigt

Advokatrådet anbefaler, at bistandsadvokaten får ret til fuldstændig aktindsigt fra sagens begyndelse. Det anføres bl.a., at fuldstændig aktindsigt fra sagens begyndelse også vil gøre det lettere for bistandsadvokaten at vurdere, om der er grundlag for at påklage en afgørelse om påtaleopgivelse.

Med hensyn til spørgsmålet om bistandsadvokatens aktindsigt har Strafferetsplejeudvalget henvist til sine overvejelser i betænkning nr. 1458/2005 om forbedring af voldtægtsfres retsstilling, jf. 2006-betænkningen, kapitel 4, afsnit 4.3.3. Udvalget anfører i den forbindelse bl.a., at bistandsadvokatens besiddelse af oplysninger, der ikke må videregives til den forurettede, kan indebære et problem i forholdet mellem bistandsadvokaten og forurettede. Det anføres også, at besiddelse af oplysninger om tiltaltes forklaring kan føre til beskyldninger om afpasning af forurettedes forklaring. Endelig anføres det, at spørgsmålet om bistandsadvokatens adgang til akt-

indsigt hænger snævert sammen med spørgsmålet om bistandsadvokatens rolle i straffeprocessen, herunder særligt bevisførelsen, og at der ikke stilles forslag om at udvide bistandsadvokatens beføjelser med hensyn til bevisførelsen.

Udvalget finder herefter i overensstemmelse med det, der er anført i betænkning nr. 1458/2005, at der ikke er behov for at udvide bistandsadvokatens ret til aktindsigt yderligere i forhold til den udvidelse, der fandt sted ved lov nr. 558 af 24. juni 2005.

Ved denne lovændring fik bistandsadvokaten i perioden inden tiltalerejsningen også indsigt i andet materiale i sagen vedrørende forurettede end blot dennes forklaring. Når der er rejst tiltale i sagen, har bistandsadvokaten adgang til at gøre sig bekendt med alt materiale i sagen, som politiet har tilvejebragt.

Efter retsplejelovens § 1020 e, stk. 3, har bistandsadvokaten i straffesager mod politipersonale ret til fuldstændig aktindsigt fra sagens begyndelse, uanset om der er rejst tiltale eller ej. Baggrunden herfor er ifølge bemærkningerne til bestemmelsen, at ordningen med beskikkelse af en advokat for den forurettede i sager mod politipersonale bl.a. er begrundet i hensynet til at skabe tillid til, at straffesager mod politipersonale behandles på betryggende vis. Der er således tale om varetagelse af et særligt hensyn, der ikke på samme måde gør sig gældende i andre straffesager.

I øvrigt gælder det som anført i betænkningen, at der skal udvises imødekommenhed i tilfælde, hvor der (f.eks. af en bistandsadvokat på forurettedes vegne) anmodes om aktindsigt efter retsplejelovens § 41 g om meroffentlighed i en sag, der ikke er endelig afsluttet, når anmodningen om aktindsigt er begrundet i et ønske om at skaffe oplysninger til brug for en eventuel klage, jf. betænkningens kapitel 2, afsnit 2.3.9.1. og 2.3.9.2. En bistandsadvokat vil således i medfør af denne regel om meroffentlighed efter omstændighederne kunne opnå en videregående aktindsigt.

På den anførte baggrund finder Justitsministeriet ikke, at der er grundlag for at udvide bistandsadvokatens ret til aktindsigt.

Landsforeningen af Beskikkede Advokater bemærker, at forurettede ikke bør kunne meddeles fuldstændig aktindsigt i dommen uden anklagemyndighedens og forsvarerens samtykke, så længe sagen ikke er endeligt afgjort, jf. den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 219 a, stk. 7.

Som det fremgår af bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 219 a, stk. 7, vil retterne skulle behandle en anmodning fra forurettede om domsudskrift som en anmodning om aktindsigt efter reglerne i retsplejelovens kapitel 3 a. Heraf følger, at der først er krav på aktindsigt i straffesager, når sagen er endeligt afsluttet, jf. retsplejelovens § 41 b, stk. 2.

4.3. Beskikkelse af bistandsadvokat

Advokatrådet hilser det velkomment, at der gives generel mulighed for at beskikke en bistandsadvokat for forurettede i alle sager, når forholdene taler for det. Advokatrådet finder dog, at retsplejelovens § 741 a, stk. 1 og 3, også bør ændres, så forurettede i sager om trusler efter straffelovens § 266 får retskrav på at få beskikket en bistandsadvokat, medmindre lovovertrædelsen er af mindre alvorlig karakter, og advokatbistand må anses for åbenbart unødvendig. Det anføres, at trusler kan være alvorlige og strække sig over lang tid, samt at de kan være meget indgribende over for den forurettede.

Advokatrådet foreslår endvidere, at der indsættes et nyt stk. i retsplejelovens § 741 a, hvorefter retten, når særlige omstændigheder taler for det, undtagelsesvist kan beskikke en advokat for et vidne. Rådet henviser til, at der kan være situationer, hvor et vidne, som ikke kan anses for forurettet, kan have behov for særlig beskyttelse og omsorg. Som eksempel nævnes ansatte eller kunder i en bank, der udsættes for en væbnet røveri, eller vidner, herunder nære familiemedlemmer, der på nært hold er vidne til en alvorlig forbrydelse.

Efter de gældende regler er der ikke mulighed for at beskikke en bistandsadvokat for en forurettet i en sag om trusler efter straffelovens § 266.

Med den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 741 a, stk. 4, kan retten, når særlige omstændigheder taler for det, beskikke en bistandsadvokat for en forurettet, selv om overtrædelsen ikke hører til blandt de lovovertrædelser, hvor der efter de gældende regler kan beskikkes en bistandsadvokat. Det fremgår af bemærkningerne til § 741 a, stk. 4, i betænkningens lovudkast, at sådanne særlige omstændigheder f.eks. kan foreligge i visse sager om grovere chikane, hvor forurettede er blevet truet og har været udsat for hærværk eller lignende, eller i visse sager om afpresning.

Forslaget indebærer således, at der vil blive mulighed for efter en konkret vurdering at beskikke en bistandsadvokat for en forurettet, som eksempelvis har været udsat for grovere trusler..

Justitsministeriet finder derimod ikke, at der er behov for at udvide retsplejelovens § 741 a, stk. 1, således at der i enhver sag om overtrædelse af straffelovens § 266 ville kunne beskikkes en bistandsadvokat uden hensyn til bl.a. truslens grovhed.

Med hensyn til Advokatrådets forslag om at indsætte en bestemmelse, hvorefter der undtagelsesvis kan beskikkes en advokat for et vidne, når særlige omstændigheder taler for det, skal Justitsministeriet bemærke, at der i 2001 blev etableret en kontaktpersonordning. Rigsadvokaten har

ved meddelelse nr. 2/2001 fastsat nærmere retningslinjer for ordningen. Efter meddelelsen skal politiet udpege en kontaktperson for vidner i sager om grovere overtrædelser af straffeloven og særlovgivningen, hvis sagen er af en sådan art, at det skønnes at have eller kunne få betydning for vidnet at få udpeget en kontaktperson.

Efter meddelelsen bør der udpeges en kontaktperson i alle sager om overtrædelse af straffeloven, hvor vold, trusler eller anden personfarlig kriminalitet indgår, samt i sager om sædelighedsforbrydelser og narkotikakriminalitet. I sager om berigelseskriminalitet udpeges en kontaktperson for vidner, hvis sagens art og karakter giver grundlag for det, eller hvis vidnet i øvrigt skønnes at have behov for det.

Kontaktpersonen har til opgave at hjælpe og støtte vidnet, når vidnet henvender sig til politiet eller anklagemyndigheden. Kontaktpersonen kan for eksempel give vejledning om muligheden for, at retten kan træffe beslutning om dørlukning, referatforbud, navneforbud, udelukkelse af bestemte personer eller grupper fra retsmøder og om afgivelse af vidneforklaring i retten uden tiltaltes tilstedeværelse. Herudover kan kontaktpersonen efter omstændighederne henvise vidnet til offerrådgivningen.

Justitsministeriet har i efteråret 2006 har anmodet Rigsadvokaten om at evaluere kontaktpersonsordningen og i den forbindelse overveje, om der kan være behov for yderligere tiltag med henblik på at støtte vidner til grove forbrydelser. Rigsadvokaten skal inden udgangen af 2007 sende resultatet af evalueringen til Justitsministeriet.

Efter Strafferetsplejeudvalgets forslag til en ny bestemmelse i retsplejelovens § 193 skal politiet eller anklagemyndigheden underrette retten, hvis der er behov for særlig hensynstagen i forbindelse med et vidnes møde i en straffesag. Retten skal herefter i fornødent omfang bistå vidnet. Formålet med denne bestemmelse er at sikre, at der tages fornødent hensyn til særligt udsatte vidner. Ifølge bemærkningerne til bestemmelsen kan der især være behov herfor i sager om seksualforbrydelse, vold, røveri, afpresning og lignende alvorlige sager, hvor et vidne efter en konkret vurdering f.eks. må anses for særligt udsat som følge af sin alder, fysiske eller psykiske helbredsforhold eller risikoen for pression eller lignende.

På den anførte baggrund finder Justitsministeriet ikke, at der er behov for en regel, hvorefter retten undtagelsesvis kan beskikke en advokat for vidner.

4.4. Forurettedes adgang til at være til stede under hovedforhandlingen

4.5. Beskyttelse af forurettede i forbindelse med afgivelse af forklaring

Advokatrådet foreslår, at bistandsadvokaten også får adgang til at anmode om afgørelser om dørlukning mv. efter retsplejelovens § 845, stk. 1, samt at bistandsadvokaten skal underrettes, hvis der foreligger spørgsmål om dørlukning mv., jf. retsplejelovens § 845, stk. 2.

Advokatrådet anbefaler endvidere, at der i alle retter etableres mulighed for, at tiltalte i et særligt rum via højttalere kan høre et vidnes forklaring i tilfælde, hvor tiltalte efter retsplejelovens § 856 ikke kan være til stede i retssalen.

Rettens adgang til at træffe forhåndsafgørelse om dørlukning m.v. blev indsat i retsplejeloven ved lov nr. 428 af 31. maj 2000. Det er i forarbejderne til bestemmelsen forudsat, at det i almindelighed vil være anklagemyndigheden eller forsvareren, der rejser spørgsmål om dørlukning mv. Det anføres dog, at et vidne eller vidnets bistandsadvokat også selv kan fremsætte anmodning over for retten. Bistandsadvokaten har således adgang til på vegne af forurettede at anmode om dørlukning mv.

Bestemmelsen om, at anklagemyndigheden i voldtægtssager senest samtidig med indlevering af bevisfortegnelse i sagen skal underrette forsvareren og retten om, hvorvidt der foreligger spørgsmål om dørlukning mv., blev indført ved lov nr. 558 af 24. juni 2005. I forarbejderne til bestemmelsen er det forudsat, at anklagemyndigheden underretter retten om de spørgsmål, som anklagemyndigheden eller bistandsadvokaten vil rejse i henhold til bestemmelsen. Anklagemyndigheden må således i fornødent omfang rette henvendelse til bistandsadvokaten for at få afklaret, om der er sådanne spørgsmål. Det er således allerede efter den gældende regel forudsat, at bistandsadvokaten inddrages i forbindelse med fastlæggelsen af, hvorvidt der foreligger spørgsmål om dørlukning mv.

Domstolsstyrelsen har oplyst, at styrelsen er enig med Advokatrådet i, at det er hensigtsmæssigt, at tiltalte i straffesager har mulighed for at høre et vidnes forklaring, når retten efter retsplejelovens § 856 har bestemt, at tiltalte skal forlade retslokalet. Domstolsstyrelsen anfører videre, at man er opmærksom på, at der i forbindelse med gennemførelse af domstolsreformen på det bygningsmæssige område så vidt muligt bør etableres særlige rum i retsbygningerne, hvorfra tiltalte kan høre et vidnes forklaring enten via et højttaleranlæg eller fra et lokale i umiddelbar tilknytning til retssalen.

Landsforeningen af Beskikkede Advokater kan tiltræde forslaget om at udvide rettens adgang til at træffe forhåndsafgørelser mv., jf. den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 845, stk. 1. Foreningen forudsætter imidlertid, at en forhåndsafgørelse træffes i et retsmøde, hvor den tiltalte har mulighed for at være til stede og komme med bemærkninger.

Som anført ovenfor blev rettens adgang til at træffe forhåndsafgørelse om dørlukning m.v. indsat i retsplejeloven ved lov nr. 428 af 31. maj 2000. Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen, at det vil være op til retten at afgøre, om der er behov for at afholde et særskilt retsmøde om anmodningen.

5. Justitsministeriets forslag til lov om ændring af retsplejeloven og retsafgiftsloven (Forbedring af retsstillingen for ofre for forbrydelser)

Justitsministeriets forslag til lov om ændring af retsplejeloven og retsafgiftsloven (Forbedring af retsstillingen for ofre for forbrydelser) (L 128) svarer til Strafferetsplejeudvalgets lovudkast i betænkning nr. 1485/2006.